

Predmet C-543/21

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

31. kolovoza 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Bundesgerichtshof (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

29. srpnja 2021.

Tužitelj i podnositelj revizije:

Verband Sozialer Wettbewerb e. V.

Tuženik i druga stranka u revizijskom postupku:

famila-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG

Predmet glavnog postupka

Zaštita potrošača, uključivanje iznosa povratne naknade u prodajnu cijenu

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li pojam prodajne cijene u smislu članka 2. točke (a) Direktive 98/6/EZ tumačiti na način da ona mora sadržavati iznos povratne naknade koji potrošač mora platiti prilikom kupnje robe u povratnim bocama ili povratnim čašama?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo prethodno pitanje:

Jesu li države članice na temelju članka 10. Direktive 98/6/EZ ovlaštene nastaviti primjenjivati odredbu kojom se odstupa od članka 3. stavaka 1. i 4. u vezi s člankom 2. točkom (a) Direktive 98/6/EZ, poput one iz članka 1. stavka 4. PAngV-a, u skladu s kojom se u slučaju da se, osim naknade za robu, zahtijeva i povratna garancija, njezin iznos navodi uz cijenu robe i nije dio ukupnog iznosa, ili je to u suprotnosti s pristupom potpunog usklađivanja predviđenim Direktivom 2005/29/EZ?

Navedene odredbe prava Unije

Direktiva 98/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 1998. o zaštiti potrošača prilikom isticanja cijena proizvoda ponuđenih potrošačima (SL 1998., L 80, str. 27.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 39.)

Direktiva 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća (SL 2005., L 149, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 101. i ispravak SL 2016., L 332, str. 25.)

Direktiva (EU) 2019/2161 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2019. o izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i direktiva 98/6/EZ, 2005/29/EZ te 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu boljeg izvršavanja i modernizacije pravila Unije o zaštiti potrošača (SL 2019., L 328, str. 7.)

Direktiva 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenoga 2001. o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu (SL 2001., L 311, str. 67.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 56., str. 27.)

Navedene nacionalne odredbe

Preisangabenverordnung (Uredba o isticanju cijena, u daljnjem tekstu: PAngV), članak 1.

Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (Zakon o zaštiti od nepoštenog tržišnog natjecanja, u daljnjem tekstu: UWG), članci 3., 3.a, 5.a i 8.

Kratak prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Tužitelj je udruženje koje prati interes svojih članova za poštovanje prava tržišnog natjecanja. Tuženik stavlja na tržište prehrambene proizvode. U jednom letku oglašavao je pica u povratnim bocama i jogurt u povratnim čašama. Iznos povratne naknade nije bio uračunan u istaknute cijene, nego iskazan dodatkom

„uvećano za [...] eura povratne naknade”. Tužitelj smatra da je to nedopušteno zbog neisticanja ukupne cijene te od tuženika traži prestanak povrede i naknadu paušalnog iznosa troškova opomene.

- 2 Landgericht (Zemaljski sud, Njemačka) prihvatio je tužbu.
- 3 Žalbeni sud je povodom tuženikove žalbe preinačio presudu Landgerichta (zemaljski sud) i odbio tužbu. Svojom revizijom, koju je odobrio žalbeni sud, a čije odbijanje zahtijeva tuženik, tužitelj traži potvrdu presude zemaljskog suda. Ishod revizije ovisi o tumačenju članka 2. točke (a) i članka 10. Direktive 98/6 te dosegu potpunog usklađivanja predviđenog Direktivom 2005/29. Žalbeni sud smatrao je da je tužba neosnovana: tužitelj nema pravo na podnošenje zahtjeva za prestanak povrede u skladu s člankom 8. stavkom 1. prvom rečenicom, člankom 3. stavkom 1. i člankom 3.a UWG-a u vezi s člankom 1. stavkom 1. prvom rečenicom PAngV-a. Dvojbeno je, prema njegovu mišljenju, treba li članak 1. stavak 1. prvu rečenicu PAngV-a i dalje tumačiti na način da je iznos povratne naknade potrebno uračunati u ukupnu cijenu koja se ističe u skladu s tom odredbom. Presudio je da se tužba ni u kojem slučaju ne može prihvatiti jer članak 1. stavak 4. PAngV-a sadržava iznimku u slučaju da se, osim naknade za robu ili uslugu, zahtijeva i povratna garancija. Naveo je da je točno da je ta odredba u suprotnosti s europskim pravom i da se stoga više ne primjenjuje. Napomenuo je da je ona ipak mjerodavno pravo. Istaknuo je da nije u skladu s pravnim načelima presuditi protiv tuženika unatoč tomu što je poštovao tu odredbu. Ocijenio je da pravo na podnošenje zahtjeva za prestanak povrede ne postoji ni zbog obmanjujućeg neisticanja ukupne cijene u skladu s člankom 5.a stavkom 2. i člankom 5.a stavkom 3. točkom 3. UWG-a. Utvrdio je da se odredba članka 5.a stavka 3. točke 3. UWG-a ne primjenjuje zbog nadređenih pravila o navođenju cijena u Direktivi 98/6. Čak i da je ta odredba primjenjiva, ishod ne bi prema njegovu mišljenju mogao biti drukčiji nego u slučaju primjene članka 3.a UWG-a s obzirom na to da je tuženik poštovao članak 1. stavak 4. PAngV-a, koji je za njega obvezujuć. Smatrao je da se zbog te odredbe ne mogu na temelju upućivanja u članku 5.a stavku 4. UWG-a primijeniti zahtjevi utvrđeni Direktivom 98/6 u pogledu informacija.
- 4 U skladu s obrazloženjem žalbenog suda ne može se zaniijekati pravo na podnošenje zahtjeva za prestanak povrede na temelju članka 8. stavka 1. prve rečenice, članka 8. stavka 3. točke 2. te članka 3. i 3.a UWG-a zbog povrede članka 1. stavka 1. prve rečenice PAngV-a.

Uređenje u skladu s nacionalnim pravom i pravom Unije

- 5 U skladu s člankom 1. stavkom 1. prvom rečenicom PAngV-a, tko u trgovinske ili poslovne svrhe ili pak redovno na neki drugi način nudi potrošačima robu ili usluge ili se, kao prodavač, oglašava potrošačima navodeći cijene, mora navesti cijene koje uključuju porez na dodanu vrijednost i sve druge cjenovne elemente (ukupne cijene). Riječ je o odredbi kojom se uređuje postupanje na tržištu u

smislu članka 3.a UWG-a (vidjeti presudu BGH-a od 14. siječnja 2016., I ZR 61/14, GRUR, 2016., 516 t. 12.). U mjeri u kojoj se njome obvezuju poduzetnici da pri trgovini robe istaknu ukupne cijene, uključujući porez na dodanu vrijednost, ta se odredba temelji na članku 1., članku 2. točki (a), članku 3. i članku 4. stavku 1. Direktive 98/6/EZ (vidjeti presudu BGH-a od 10. studenoga 2016., I ZR 29/15, GRUR 2017., 286, t. 10.). Je li tuženik prekršio članak 1. stavak 1. prvu rečenicu PAngV-a stoga ovisi o tumačenju tih odredbi Direktive, posebice o tome mora li se u ukupnu cijenu uključiti iznos povratne naknade koja se plaća prilikom kupnje robe u povratnim bocama ili povratnim čašama.

- 6 U skladu s člankom 3. stavcima 1. i 4. Direktive 98/6, u oglašavanju proizvoda iz članka 1. Direktive 98/6, odnosno proizvoda koje trgovci nude potrošačima, mora se navesti ako prosječni potrošač može smatrati da je oglašavanje poput onoga u glavnom postupku ponuda trgovca o prodaji navedenog proizvoda pod uvjetima navedenima u oglasu (vidjeti presudu u predmetu C-476/14, EU:C:2016:527, t. 28. do 30.). Prema članku 2. točki (a) Direktive 98/6 izraz „prodajna cijena” znači konačna cijena za jedinicu proizvoda ili određenu količinu proizvoda, uključujući PDV i sve druge poreze. Kao konačna cijena, prodajna cijena mora obvezno uključiti neizbježne i predvidljive elemente cijene, elemente koji obvezno idu na teret potrošača i koji predstavljaju novčanu protučinidbu za stjecanje odnosnog proizvoda (presuda u predmetu C-476/14, EU:C:2016:527, t. 37.). Iz navedenog ne proizlazi nedvojbeno treba li pojam prodajne cijene u smislu članka 2. točke (a) Direktive 98/6/EZ tumačiti na način da ona mora sadržavati iznos povratne naknade koji potrošač mora platiti prilikom kupnje robe u povratnim bocama ili povratnim čašama, a na to se odnosi prvo prethodno pitanje.

Kratak prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 7 Prema jednom stajalištu, koje je prihvatio Landgericht (Zemaljski sud), iznos povratne naknade dio je prodajne cijene u skladu s člankom 2. točkom (a) Direktive 98/6. Povratna garancija u smislu stavka 1. stavka 4. PAngV-a predstavlja prema tom stajalištu neizbježan i predvidljiv element cijene na teret potrošača, pa je prema sudskoj praksi Suda Europske unije dio prodajne cijene u smislu članka 2. točke (a) Direktive 98/6. U tom smislu to nije u suprotnosti s povratom iznosa povratne naknada prilikom vraćanja ambalaže, posebice zato što kupci često nisu ulagali troškove i napore u vraćanje ambalaže.
- 8 Članak 2. točku (a) Direktive 98/6 treba na temelju drugog stajališta tumačiti na način da iznos povratne naknade nije dio prodajne cijene. Koji su sastavni dijelovi ukupne cijene načelno se prema njemu određuje sa stajališta predmetne javnosti koja je godinama naviknuta na to da se iznos povratne naknade navodi odvojeno od ukupne cijene robe. U skladu s njim, iznos povratne naknade nije sastavni dio cijene koja se plaća u zamjenu za robu, nego isključivo garancija radi (ponovne) uporabe pakiranja, što također ne predstavlja (trajno) gospodarsko opterećenje za kupca. Prema tom stajalištu potrošači žele u pravilu znati koju cijenu moraju platiti za proizvod, a ne da moraju izračunati „stvarnu” cijenu. Ako je iznos

povratne naknade uključen u prodajnu cijenu, on je u skladu s tim stajalištem također osnova navođenja osnovne cijene na temelju članka 2. PAngV-a, odnosno navođenja jedinične cijene prema članku 3. stavcima 1. i 4. Direktive 98/6, te otežava usporedbu osnovnih cijena pića u različitim vrstama povratnih pakiranja s različitim iznosima povratnih naknada.

- 9 Ovo sudsko vijeće smatra da je prvonavedeno stajalište uvjerljivije. Ono je u skladu sa stajalištem koje je ovo sudsko vijeće zastupalo u pogledu članka 1. stavka 1. prve rečenice PAngV-a već prije stupanja na snagu Direktive 98/6/EZ. Za tumačenje članka 2. točke (a) Direktive 98/6 ne može biti mjerodavno to jesu li potrošači u Njemačkoj zbog odredbe članka 1. stavka 4. PAngV-a godinama naviknuti na to da se iznos povratne naknade navodi odvojeno od ukupne cijene robe. Direktivu 98/6 treba u cijeloj Europskoj uniji ujednačeno tumačiti. Ovo sudsko vijeće smatra da je iznos povratne naknade neizbježan i predvidljiv element cijene, koji obvezno idu na teret potrošača i koji predstavlja novčanu protučinidbu za stjecanje odnosnog proizvoda (vidjeti presudu u predmetu C-476/14, EU:C:2016:527, t. 37.). Ako potrošač želi kupiti piće u povratnoj boci, piće i pakiranje su u odnosu na njega jedinstvena ambalaža u okviru jedinstvene ponude, u zamjenu za što na blagajni mora platiti naknadu, koja se sastoji od cijene pića uvećane za iznos povratne naknade. Potrošač može kupiti ponuđeno piće u ambalaži za višekratnu upotrebu isključivo zajedno s bocom. Međutim, u pravilu želi znati, također u svrhu usporedbe cijena, kako s obzirom na konkurentske ponude, tako i s obzirom na jednokratne proizvode, koliko ga kupnja konkretno, to jest ukupno, košta. Isto vrijedi *mutatis mutandis* u pogledu isticanja osnovne cijene. Ona se bez poteškoća može navesti na temelju ukupne cijene, uključujući iznos povratne naknade. U slučaju da je eventualno potrebno preračunavanje u jediničnu cijenu (članak 2. stavak 3. PAngV-a), treba samo voditi računa o tome da iznos povratne naknade ostane isti. Međutim, ovo sudsko vijeće smatra da se zahtjevi u pogledu jasnoće i istinitosti cijena u skladu s člankom 1. stavkom 7. prvom rečenicom PAngV-a, koji se temelji na članku 4. stavku 1. prvoj rečenici Direktive 98/6 (vidjeti također uvodnu izjavu 2. Direktive 98/6), ne odnose isključivo na isticanje ukupne cijene, nego i na njezinu raščlambu s obzirom na cijenu robe i iznos povratne naknade kao elemente cijene.
- 10 U slučaju da se članak 2. stavak (a) Direktive 98/6 treba tumačiti na način da se iznos povratne naknade mora uključiti u prodajnu cijenu, postavlja se pitanje jesu li države članice na temelju članka 10. Direktive 98/6 ovlaštene nastaviti primjenjivati odredbu poput one iz članka 1. stavka 4. PAngV-a, kojom se odstupa od članka 3. stavaka 1. i 4. u vezi s člankom 2. točkom (a) Direktive 98/6, ili je ona u suprotnosti s pristupom potpunog usklađivanja predviđenim Direktivom 2005/29/EZ. Na to se odnosi drugo prethodno pitanje.
- 11 U skladu s člankom 1. stavkom 4. PAngV-a, u slučaju da se, osim naknade za robu ili uslugu zahtijeva i povratna garancija, njezin iznos navodi se uz cijenu robe ili usluge i nije dio ukupnog iznosa. Prema toj odredbi, odstupajući od članka 3. stavaka 1. i 4. u vezi s člankom 2. točkom (a) Direktive 98/6/EZ i člankom 1. stavkom 1. prvom rečenicom PAngV-a, prodajna cijena ne uključuje iznos

povratne naknade koji se plaća prilikom kupnje robe u povratnim bocama i povratnim čašama. U skladu s člankom 10. Direktive 98/6, tom direktivom ne sprečavaju se države članice da donose ili provode povoljnije odredbe u vezi s informiranjem potrošača i usporedbom cijena, ne dovodeći u pitanje njihove obveze iz Ugovora. Direktivom 98/6 stoga se predviđa minimalno usklađivanje.

- 12 Direktivom 2005/29 uvodi se potpuno usklađivanje pravila o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnih subjekata prema potrošačima na razini Unije. Stoga, kako izrijekom predviđa njezin članak 4., države članice ne mogu usvojiti strože mjere od onih koje su predviđene navedenom direktivom, čak ni u svrhu osiguranja više razine zaštite potrošača (presuda u predmetima C-261/07 i C-299/07, EU:C:2009:244, t. 52.; presuda u predmetu C-540/08, EU:C:2010:660, t. 30.; presuda u predmetu C-421/12, EU:C:2014:2064, t. 55.). To načelo potpunog usklađivanja zamijenjeno je derogatornom klauzulom iz članka 3. stavka 5. prve rečenice Direktive 2005/29, u verziji koja se primjenjivala do 6. siječnja 2020. U skladu s tom odredbom, u razdoblju od šest godina od 12. lipnja 2007. države članice mogu u okviru područja koje se usklađuje Direktivom 2005/29 nastaviti primjenjivati nacionalne odredbe koje su strože ili detaljnije od odredbi te direktive i kojima se provode direktive koje sadržavaju odredbe o minimalnom usklađivanju. Direktivom 2019/2161, koja je stupila na snagu 7. siječnja 2020., ta je derogatorna klauzula, koja je istekla već 12. lipnja 2013., zamijenjena novom derogatornom klauzulom (vidjeti članak 3. točku 2. Direktive 2019/2161). Time se ničim ne mijenja pristup potpunog usklađivanja predviđen Direktivom 2005/29, ni njezinom verzijom izmijenjenom Direktivom 2019/2161. Strože nacionalne mjere za provedbu direktiva kojima se minimalno usklađuje ne mogu se sankcionirati na temelju prava tržišnog natjecanja, osim ako se ne primjenjuje druga (mjerodavna) derogatorna klauzula.
- 13 Područje koje se usklađuje Direktivom 2005/29 u smislu članka 3. stavka 5. prve rečenice prijašnje verzije Direktive 2005/29 odnosi se u skladu s njezinim člankom 3. stavkom 1. na nepoštenu poslovnu praksu prema potrošačima, kako je utvrđena u njezinu članku 5., prije, tijekom i nakon posla u vezi s proizvodom. U članku 2. točki (d) Direktive 2005/29 nepoštena poslovna praksa definirana je kao svaka radnja, izostavljanje, tijek postupanja ili zastupanja, tržišno komuniciranje uključujući oglašavanje i stavljanje proizvoda na tržište koje izvrši trgovac, a u izravnoj je vezi s promocijom, prodajom ili dobavljanjem proizvoda potrošačima. U načelu, to također uključuje navođenje prodajne cijene u oglasu (vidjeti presudu u predmetu C-476/14, EU:C:2016:527, t. 43.), uključujući (eventualni) iznos povratne naknade.
- 14 Sporno je dopušta li se člankom 10. Direktive 98/6 i potpunim usklađivanjem predviđenim Direktivom 2005/29, uzimajući u obzir članak 3. stavak 5. prvu rečenicu prijašnje verzije Direktive 2005/29, nastavak primjene članka 1. stavka 4. PAngV-a. Prema jednom stajalištu članak 1. stavak 4. PAngV-a ulazi u područje koje se usklađuje Direktivom 2005/29. Propis se prema tom stajalištu može nastaviti primjenjivati isključivo u skladu s člankom 3. stavkom 5. prvom rečenicom prijašnje verzije Direktive 2005/29, dakle isključivo ako se radi o

odredbi kojom se u skladu s člankom 10. Direktive 98/6 prekoračuje minimalno usklađivanje na temelju članka 3. stavaka 1. i 4. Direktive 98/6, i to isključivo do kraja prijelaznog razdoblja 12. lipnja 2013. Budući da je to vrijeme prošlo, članku 3. stavku 5. prvoj rečenici prijašnje verzije Direktive 2005/29/EZ (stara verzija), a time i potpunom usklađivanju predviđenom Direktivom 2005/29, protivi se odredba članka 1. stavka 4. PAngV-a (KG, WRP 2018., 226, 229 [juris, t. 65.]). Prema suprotnom stajalištu članak 1. stavak 4. PAngV-a ne ulazi u područje primjene Direktive 2005/29 te se članku 3. stavku 5. prvoj rečenici prijašnje verzije Direktive 2005/29 zbog toga ne protivi nastavak primjene članka 1. stavka 4. PAngV-a (OLG Köln, GRUR-RR 2020., 384, 385 [juris, t. 40.]). Ovo sudsko vijeće smatra da je prvonavedeno stajalište uvjerljivije. Suprotno stajalište podrazumijeva da se odredbom članka 1. stavka 4. PAngV-a također ostvaruju ciljevi u području zaštite okoliša, koji ne ulaze u područje primjene Direktive 2005/29 (OLG Köln, GRUR-RR 2020., 384, 385 [juris, t. 40.]). Ovo sudsko vijeće smatra da to nije točno.

- 15 Odredba članka 1. stavka 4. PAngV-a nastala je 1997. kao odgovor na odluku ovog sudskog vijeća ovog suda u predmetu „Povratna naknada za boce I” (BGH, GRUR 1994., 222). Zakonodavac je smatrao da zahtjev da se konačna cijena navede kao zbroj cijene pića i iznosa povratne naknade dovodi do vizualne nepovoljnosti ambalaže za višekratnu u odnosu na onu za jednokratnu upotrebu, koja na prvi pogled djeluje jeftinije. Nakon novog uređenja potrošač može bez poteškoća usporediti cijenu sadržaja. To je također u skladu s naporima u području zaštite okoliša za primjenu ambalaže za višekratnu upotrebu.
- 16 Odredbe o zaštiti okoliša ne isključuju se izričito Direktivom 2005/29 iz njezina područja primjene. U skladu s njezinim člankom 3. stavkom 3., njome se jedino ne dovode u pitanje pravila Zajednice ni nacionalna pravila u vezi sa zdravstvenim i sigurnosnim aspektima proizvoda.
- 17 Ovo sudsko vijeće smatra da se suprotno stajalište ne može valjano temeljiti na članku 3. stavku 3. Direktive 2005/29. Čak i ako odredba više ne ulazi u područje primjene Direktive 2005/29 u skladu s tim stajalištem, pod uvjetom da se, osim na aspektima transparentnosti, jasnoće i usporedivosti prodajnih cijena, temelji i na zdravstvenim i sigurnosnim aspektima proizvoda, članak 1. stavak 4. PAngV-a ne ispunjava taj uvjet. Aspekt zaštite okoliša, koji se nastoji postići promicanjem sustava višekratne upotrebe pakiranja, ne odnosi se na zdravstvene ni sigurnosne aspekte proizvoda. U tom se pogledu uvodnom izjavom 9. trećom rečenicom Direktive 2005/29 upućuje kao primjer na alkohol, duhan ili farmaceutske proizvode. U skladu s tim, odredba članka 3. stavka 3. Direktive 2005/29 odnosi se na izravne zdravstvene opasnosti koje proizlaze iz proizvoda. Slične opasnosti nisu razvidne u slučaju povratnih proizvoda. Članak 1. stavak 4. PAngV-a ne bi prema suprotnom stajalištu trebao ulaziti u područje primjene Direktive 2005/29/EZ ni zbog toga što u skladu s njezinim člankom 3. stavkom 4. već sama Direktiva 98/6/EZ ne ulazi u područje primjene Direktive 2005/29. Ovo sudsko vijeće smatra da to nije točno.

- 18 Člankom 3. stavkom 4. Direktive 2005/29 propisuje se da u slučaju proturječja između odredbi te direktive i drugih pravila Zajednice o specifičnim aspektima nepoštene poslovne prakse pravila Zajednice imaju prednost i primjenjuju se na te specifičnosti. Tim se uređenjem želi prema suprotnom stajalištu dati prednost odredbama Direktive 98/6 u području isticanja cijena robe. U skladu s tim stajalištem, članak 3. stavak 5. prijašnje verzije Direktive 2005/29 nije (bio) mjerodavan jer je ograničen na „područje koje se usklađuje tom direktivom”, koje se ne dovodi u pitanje u mjeri određenoj kolizijskim pravilom iz članka 3. stavka 4. Direktive 2005/29. Prema tom stajalištu stoga su u području isticanja cijena robe i dalje dopuštene povoljnije nacionalne odredbe u vezi s informiranjem potrošača i usporedbom cijena u smislu članka 10. Direktive 98/6. U skladu s njim, ta, barem načelna, prednost potvrđena je u Direktivi 2005/29 time što se jedino isticanje jedinične cijene prema članku 3. stavku 4. Direktive 98/6 navodi u članku 7. stavku 5. Direktive 2005/29 u vezi s njezinim Prilogom II. kao bitan zahtjev utvrđen pravom Unije u pogledu informacija. *A contrario*, iz toga u tom slučaju proizlazi da je u pogledu svih drugih obveza u vezi s isticanjem cijena robe isključena primjena članka 7. Direktive 2005/29/EZ. To se stajalište ne može prihvatiti.
- 19 Područje primjene članka 3. stavka 5. prijašnje verzije Direktive 2005/29 nije ograničeno na temelju članka 3. stavka 4. Direktive 2005/29. Proturječje u smislu članka 3. stavka 4. Direktive 2005/29 može postojati isključivo ako (kolizijsko) pravilo ulazi u područje koje se usklađuje Direktivom 2005/29 u smislu članka 3. stavka 5. prve rečenice prijašnje verzije Direktive 2005/29. Umjesto toga, te dvije odredbe neovisne su jedna o drugoj te se njima uređuju različita područja: članak 3. stavak 4. Direktive 2005/29 odnosi se na međusobni odnos odredbi prava Unije (vidjeti presudu u predmetima C-54/17 i C-55/17, EU:C:2018:710, t. 59.); člankom 3. stavkom 5. prijašnje verzije Direktive 2005/29 uređuje se odnos između prava Unije i nacionalnog prava. Prema njima bi se i u slučaju da odredba članka 10. Direktive 98/6 ima prednost pred odredbama Direktive 2005/29 na temelju članka 3. stavka 4., nacionalne odredbe donesene radi provedbe članka 10. Direktive 98/6 koje su restriktivnije i detaljnije od odredbi Direktive 2005/29 mogle u skladu s člankom 3. stavkom 5. prvom rečenicom prijašnje verzije te direktive primjenjivati samo do 12. lipnja 2013. Neovisno o tome, dvojbeno je predstavlja li članak 1. stavak 4. PAngV-a odredbu koja je u vezi s informiranjem potrošača i usporedbom cijena povoljnija u smislu članka 10. Direktive 98/6. Ovo sudsko vijeće smatra da to nije slučaj. Naprotiv, riječ je o odredbi kojom se otežava informiranje potrošača i usporedba cijena jer se njome od njih zahtijeva da sâmi izračunaju stvarnu cijenu koju trebaju platiti.

Nužnost odluke Suda

- 20 Prethodna pitanja bitna su za donošenje odluke u ovom predmetu. Ako bi se članak 2. točka (a) Direktive 98/6 trebao tumačiti na način da se iznos povratne naknade mora uključiti u prodajnu cijenu te da nije nedopušteno odstupanje iz članka 1. stavka 4. PAngV-a s obzirom na članak 3. stavak 4. i članak 3. stavak 5.

prvu rečenicu prijašnje verzije Direktive 2005/29 u vezi s člankom 10. Direktive 98/6, članak 1. stavak 4. PAngV-a ne bi se protivio zaključku o postojanju povrede članka 1. stavka 1. prve rečenice PAngV-a. Međutim, žalbeni sud je pravilno smatrao da se članak 1. stavak 4. PAngV-a ne može u skladu s Direktivom tumačiti na način da se njime dopušta obveza isticanja ukupne cijene, uključujući iznos povratne naknade. Nacionalni sudovi dužni su tumačiti nacionalno pravo u najvećoj mogućoj mjeri u kontekstu teksta i svrhe dotične okvirne odluke radi postizanja rezultata koji se njome želi ostvariti (vidjeti članak 288. stavak 3. UFEU-a). Ta obveza usklađenog tumačenja odnosi se na sve odredbe nacionalnog prava, kako na one koje prethode direktivi o kojoj je riječ tako i na one koje slijede nakon nje (vidjeti presudu u predmetu C-760/18, EU:C:2021:113, t. 65. i 68). Međutim, obveza nacionalnog suda da se pozove na sadržaj prava Unije prilikom tumačenja i primjene relevantnih pravila unutarnjeg prava ograničena je općim načelima prava i ne može služiti kao temelj *contra legem* tumačenja nacionalnog prava (vidjeti presudu u predmetu C-760/18, EU:C:2021:113, t. 67.).

- 21 Prema tim načelima ne bi bilo moguće tumačenje članka 1. stavka 4. PAngV-a u skladu s Direktivom. Tom se odredbom s obzirom na njezin tekst, opću strukturu, svrhu i povijest nastanka jasno propisuje da se, odstupajući od članka 1. stavka 1. prve rečenice PAngV-a, upravo ne treba utvrditi ukupan iznos, uključujući iznos povratne naknade. Može se ostaviti otvorenim bi li odredba članka 1. stavka 4. PAngV-a bila neprimjenjiva u tim okolnostima, kao što je to smatrao žalbeni sud. Isto tako može se ostaviti otvorenim, kao što je to također smatrao žalbeni sud, bi li odredba koja se ne može primijeniti zbog suprotnosti s pravom Unije ipak ostala na snazi i bi li se oglašivač mogao pozvati na nju. Odredbom članka 1. stavka 4. PAngV-a ne bi se kršio članak 5.a stavci 2. i 4. UWG-a te ne bi bila ništavna ako se njome propisuje da ukupan iznos čine cijena robe i iznos povratne garancije (iznos povratne naknade).
- 22 U skladu s člankom 5.a stavkom 2. prvom rečenicom UWG-a, tržišno natjecanje povređuje onaj tko, uzimajući u obzir sve okolnosti, potrošaču izostavi bitnu informaciju koja mu je ovisno o okolnostima potrebna da bi donio informiranu odluku o poslu (točka 1.), a koje izostavljanje ga može navesti na donošenje odluke o poslu koju inače ne bi donio (točka 2.). Izostavljanjem se na temelju članka 5.a stavka 2. druge rečenice UWG-a smatra i prikrivanje bitnih informacija (točka 1.), pružanje bitnih informacija na nejasan, nerazumljiv ili dvosmislen način (točka 2.) i nepravodobno pružanje bitnih informacija (točka 3.). U skladu s člankom 5.a stavkom 4. UWG-a također se smatraju bitnima, u smislu stavka 2., informacije koje se na temelju uredbi Unije ili pravnih propisa kojima se prenose direktive Unije iz područja komercijalnog obavještanja, uključujući oglašavanja i marketinga, ne smiju uskratiti potrošaču.
- 23 Čak i da se članak 5.a stavak 4. UWG-a ne temelji na odredbama prava Unije, nego na zakonskim odredbama donesenima radi njihove provedbe, člankom 5.a stavkom 4. UWG-a ipak se provodi članak 7. stavak 5. Direktive 2005/29. U skladu s tom odredbom, mjerodavni su zahtjevi u pogledu informiranja utvrđeni

pravom Unije. Nedostatno prenošenje odredbi Direktive u smislu članka 7. stavka 5. Direktive 2005/29 u njemačko pravo stoga nije u suprotnosti s primjenom članka 5.a stavka 4. UWG-a (vidjeti presudu BGH-a, GRUR 2018., 438, t. 28.). U tom pogledu, nasuprot stajalištu žalbenog suda, nije relevantno je li nacionalna odredba o prenošenju namjerno nepotpuna (vidjeti presudu BGH-a, GRUR 2018., 438, t. 20.) ili se njome, kao što je to eventualno slučaj u ovom predmetu, izričito predviđa odstupanje od Direktive. Nacionalnom odredbom o prenošenju jasno se u obama slučajevima odstupa od Direktive, tako da nije moguće tumačenje u skladu s Direktivom. To nije relevantno u pogledu proturječja sa zakonskom obvezom iz članka 5.a stavka 4. UWG-a da se bitnima smatraju zahtjevi u pogledu informiranja.

- 24 Obveze informiranja uređene člankom 3. stavcima 1. i 4. Direktive 98/6 predstavljaju prema mišljenju ovog sudskog vijeća takve bitne obveze informiranja na temelju članka 7. stavka 5. Direktive 2005/29, a time i na temelju članka 5.a stavka 4. UWG-a. Ovo sudsko vijeće smatra da bitne obveze informiranja u smislu članka 7. stavka 5. Direktive 2005/29, a time i u skladu s člankom 5.a stavkom 4. UWG-a, ne proizlaze isključivo iz članka 3. stavka 4., nego, posebice, i iz članka 3. stavka 1. Direktive 98/6. U skladu s člankom 7. stavkom 5. Direktive 2005/29 (članak 5.a stavak 4. UWG-a), smatraju se bitnima zahtjevi u pogledu informiranja utvrđeni pravom Zajednice u području tržišnog komuniciranja, uključujući oglašavanje ili stavljanje proizvoda na tržište, čiji je netaksativni popis sadržan u Prilogu II. Točno je da se u popisu sadržanom u Prilogu II. navodi samo obveza navođenja jedinične cijene u svakom oglasu u kojem se navodi prodajna cijena proizvoda (članak 3. stavak 4. Direktive 98/6, članak 2. stavak 1. druga rečenica PAngV-a), a ne obveza, o kojoj je riječ u predmetnom slučaju, da se prilikom prodaje proizvoda navede prodajna cijena (članak 3. stavak 1. Direktive 98/6/EZ, članak 2. stavak 1. prva rečenica PAngV-a). Međutim, potonja obveza također predstavlja zahtjev u pogledu informiranja utvrđen pravom Zajednice u području tržišnog komuniciranja. Budući da popis sadržan u Prilogu II. nije iscrpan, izričito nenavođenje u tom popisu ne protivi se tomu da se ta obveza smatra bitnom (vidjeti presudu BGH-a od 28. ožujka 2019., I ZR 85/18, GRUR 2019., 641 t. 32.).
- 25 Zabrana u pogledu izostavljanja prodajne cijene proizvoda na temelju članka 7. stavaka 1. i 5. u vezi s popisom sadržanom u Prilogu II. Direktivi 2005/29 (članak 5.a stavak 4. UWG-a) nije isključena obvezom navođenja prodajne cijene proizvoda na temelju članka 3. stavka 1. Direktive 98/6/EZ (članak 2. stavak 1. prva rečenica PAngV-a) jer u tome pogledu ne postoji proturječje. Točno je da je Sud Europske unije presudio da je aspekt prodajne cijene navedene u oglasu poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku uređen Direktivom 98/6, a da se Direktiva 2005/29 u pogledu tog aspekta ne primjenjuje u skladu s njezinim člankom 3. stavkom 4. (vidi presudu u predmetu C-476/14, EU:C:2016:527, t. 44. i sljedeća točka). Međutim, ovo sudsko vijeće tumači ta razmatranja na način da se ona odnose isključivo na proturječje između članka 3. stavaka 1. i 4. Direktive 98/6 s člankom 7. stavkom 4. točkom (c) Direktive 2005/29 te da nije isključena primjenjivost Direktive 2005/29 ako ne postoji proturječje s odredbom Direktive

98/6. Postojanje proturječja u smislu članka 3. stavka 4. Direktive 2005/29/EZ mora se ispitati s obzirom na konkretne odredbe (vidjeti presudu u predmetu C-632/16, EU:C:2018:599, t. 32. do 41. te presudu u predmetu C-363/19, EU:C:2020:693, t. 55. do 62.).

- 26 Ne radi se o proturječju ako se Direktivom 2005/29 na temelju njezina članka 7. stavka 5. uvrštavaju odredbe Direktive 98/6. Umjesto toga, navedene direktive su u tom pogledu komplementarne (o odgovarajućem odnosu između Direktive 2005/29 i Direktive 2001/83 vidjeti presude u predmetima C-544/13 i C-545/13, EU:C:2015:481, t. 78.). To također proizlazi iz toga što upućivanje u članku 7. stavku 1. i 5. u vezi s popisom sadržanim u Prilogu II. Direktivi 2005/29 na članak 3. stavak 4. Direktive 98/6 ne bi imalo područje primjene ako Direktiva 2005/29 *a priori* ne bi bila primjenjiva s obzirom na aspekte uređene člankom 3. stavkom 4. Direktive 98/6. Ništa drukčije ne proizlazi iz odluke sudskog vijeća ovog suda naslovljene „Izlaganje slušnih pomagala” (presuda od 10. studenoga 2016., I ZR 29/15). U toj odluci sudsko vijeće ovog suda smatralo je da istaknuti zahtjev za prestanak povrede nije osnovan ni zbog povrede članka 1. stavka 1. prve rečenice PAngV-a ni članka 3. stavka 1. Direktive 98/6 (BGH, GRUR 2017., 286, t. 7. do 12.) kao ni sa stajališta izostavljanja bitne informacije u smislu članka 5.a stavka 2. UWG i članka 7. stavka 1. Direktive 2005/29 (BGH, GRUR 2017., 286, t. 15.). Potonje je, pozivajući se na presudu u predmetu C-476/14 (EU:C:2016:527, t. 44. i sljedeća točka) obrazložio time što Direktiva 98/6 ima prednost pred Direktivom 2005/29 u skladu s njezinim člankom 3. stavkom 4. U skladu s njim, zahtjevu za prestanak povrede odredbe članka 5.a stavka 3. točke 3. UWG-a, koja služi prenošenju članka 7. stavka 4. točke (c) Direktive 2005/29, protivi se nadređenost odredbi Direktive 98/6. Budući da nisu povrijeđene odredbe Direktive 98/6, ne radi se ni o pravu na podnošenje zahtjeva za prestanak povrede odredbe članka 5.a stavka 3. točke 3. UWG-a, koja služi prenošenju članka 7. stavka 4. točke (c) Direktive 2005/29.